

Методика оцінки конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг

Войнова Є.І.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри світового господарства
і міжнародних економічних відносин
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова

У статті запропоновано методику оцінки конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг та надано відповідний рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг у 2016 р. Визначено, що лідерами конкурентоспроможності світового ринку послуг є Гонконг, Сінгапур, Німеччина, ПАР, Малайзія, Австрія, Маврикій, Бельгія, Індія та Франція.

Ключові слова: світовий ринок фінансових послуг, конкурентоспроможність, рейтингування.

Войнова Е.И. МЕТОДИКА ОЦЕНКИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ СТРАН НА МИРОВОМ РЫНКЕ ФИНАНСОВЫХ УСЛУГ

В статье представлена методика оценки конкурентоспособности стран на мировом рынке финансовых услуг, дан соответствующий рейтинг конкурентоспособности стран на мировом рынке финансовых услуг в 2016 г. Определено, что лидерами конкурентоспособности на мировом рынке услуг являются Гонконг, Сингапур, Германия, ЮАР, Малайзия, Австрия, Маврикий, Бельгия, Индия и Франция.

Ключевые слова: мировой рынок финансовых услуг, конкурентоспособность, рейтингование.

Voynova E.I. METHOD OF COUNTRIES COMPETITIVENESS ASSESSMENT ON WORLD FINANCIAL SERVICES MARKET

There the method of assessing the countries competitiveness on the global financial services market and the rank of the countries competitiveness on the global financial services market in 2016 are provided in the article. There were determined that the leading positions in the world financial services market competitiveness have Hong Kong, Singapore, Germany, South Africa, Malaysia, Austria, Mauritius, Belgium, India and France.

Keywords: global financial services market, competitiveness, ranking.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Світовий ринок фінансових послуг є одним із головних інфраструктурних елементів світової економіки. За даними 2014 р., частка фінансових послуг у загальному обсязі світової економіки, за різними оцінками, становила від 12 до 19%. Отже, фінансові послуги займають вагоме місце у світовій економіці, вони є суттєвим фактором впливу на економічну ефективність країни.

Водночас оцінити ефективність розвитку ринку фінансових послуг країни не можливо без порівняння його з іншими країнами світу. Комплексно це можна зробити за допомогою рейтингу конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг.

На жаль, нині ще не існує такого рейтингу, що є прогалиною у світовій науці та практиці.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізом загальної конкурентоспроможності країн займається велике коло як вітчизняних, так і закордонних науковців, серед яких: Л.Л. Антонюк, О. Білорус, Б. Губський,

М. Дідківський, Б. Коріат, О.С. Мосійчук, О.В. Назаренко, О.Ю. Паценко, Н.Б. Решетняк, Ю.Б. Решетняк, Р. Фостер та ін. Оцінка конкурентоспроможності фінансового ринку країни обмежується невеликою кількістю науковців, серед яких можна виділити дослідження С.М. Еша, І.М. Кривцуна, Т.В. Марени, Г.О. Панасенка та деяких інших. Основна частка науковців відштовхується від глобального індексу конкурентоспроможності, розробленого Всесвітнім економічним форумом, і не займається розробкою більш вузьких світових рейтингів конкурентоспроможності. Водночас серед усіх джерел заслуговує на увагу розробка Л.В. Шірінян та А.С. Шірінян [1], яка дає змогу комплексно оцінити складники національної конкурентоспроможності страхового ринку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою роботи є побудова методики оцінки конкурентоспроможності країни на світовому ринку фінансових послуг і, відповідно, на її базі рейтингу конкуренто-

спроможності країн на світовому ринку фінансових послуг (РКФП) у 2016 р.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конкурентоспроможність країни на світовому ринку фінансових послуг можна визначити як здатність національних компаній, що надають фінансові послуги, забезпечувати потреби в управлінні фінансовими активами з метою отримання прибутку або збереження їх реальної вартості, або взяття у використання фінансових активів, або пов'язаних із фінансовими активами послуг як вітчизняних, так і іноземних споживачів.

Для оцінки конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг скористаємося логікою побудови рейтингу конкурентоспроможності країн на світовому ринку страхових послуг [2]. По-перше, оцінимо, які з наявних світових рейтингів стосуються конкурентоспроможності країн на ринку фінансових послуг. По-друге, визначимо, які статистичні дані щодо діяльності світового ринку фінансових послуг доступні в міжнародних базах даних. По-третє, визначимо основні критерії, які характеризують конкурентоспроможність країни на світовому ринку фінансових послуг. По-четверте, поєднаємо обрані критерії конкурентоспроможності з наявними показниками і визначимо складники конкурентоспроможності країн на ринку фінансових послуг. По-п'яте, побудуємо рейтинг конкурентоспроможності країн на ринку фінансових послуг (РКФП) у 2016 р.

Серед наявних рейтингів конкурентоспроможності країн, які так чи інакше характеризують конкурентоспроможності країн на ринку фінансових послуг, є: рейтинг індексу розвиненості фінансового ринку країн, складений Всесвітнім економічним форумом у межах Звіту про глобальну конкурентоспроможність (критерій 1) [3]; рейтинги отримання кредитів (критерій 2) та захисту міноритарних інвесторів (критерій 3) у межах звіту ведення бізнесу [4]. Отже, ці три рейтинги будуть складовими частинами РКФП.

Інформаційні джерела, які надають статистичні дані щодо діяльності фінансових ринків, у тому числі і ринку фінансових послуг [5–20], пропонують біля 700 показників, отже, необхідно визначити ті, які можна використати для наших цілей.

Якщо взяти за основу критерії, які характеризують конкурентоспроможність країни на світовому ринку страхових послуг [2], і співставити зі статистичним матеріалом по ринку фінансових послуг, то отримаємо такі результати.

Межі ринку фінансових послуг (критерій 4) можна оцінити за такими показниками: 1) частка позик, що надається іноземним споживачам (Geographical Distribution of Loans to Total Loans) як різниця між часткою позик вітчизняним економічним суб'єктам та загальною кількістю позик (чим більше частка, тим більш орієнтованою на міжнародну конкурентоспроможність ринку фінансових послуг є держава) [9]; 2) частка дорослого населення, що має рахунки у фінансових установах (Account at a financial institution (% age 15+) [5; 7; 8; 19] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 3) кількість банкоматів на 100 тис. дорослого населення (Automated teller machines (ATMs) (per 100,000 adults) [19] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 4) кількість вкладників у комерційних банках на 1 000 дорослого населення (Depositors with commercial banks (per 1,000 adults) [10; 19] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 5) кількість банківських філій на 100 тис. дорослого населення (Bank branches per 100,000 adults) [5; 8; 10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 6) частка дорослого населення, що має збереження в фінансових установах (Saved at a financial institution in the past year (% age 15+) [5; 8] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 7) частка дорослого населення, що має займи у фінансових установах (Loan from a financial institution in the past year (% age 15+) [5; 8] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 8) кількість відкритих у банках рахунків на 1 000 дорослого населення (Bank accounts per 1,000 adults) [5; 8] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 9) відсоток дорослого населення, що брали кредити в кредитних відділах магазинів (Loan through store credit in the past year (% age 15+) [8] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 10) частка дорослого населення, що зберігали свої кошти в ощадних інститутах (Saved using a savings club in the past year (% age 15+) [8] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 11) кількість кредитних рахунків у комерційних банках на 1 000 дорослого населення (Loan accounts with commercial banks per 1,000 adults) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 12) кількість кредитів у комерційних банках (Loan accounts with commercial banks) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 13) кількість вкладників у комерційних банках (Depositors with commercial banks) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 14) кількість депозитних рахунків у комерційних банках на 1 000

осіб дорослого населення (Deposit accounts with commercial banks per 1,000 adults) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 15) кількість депозитних рахунків у комерційних банках (Deposit accounts with commercial banks) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 16) кількість позичальників у комерційних банках (Borrowers at commercial banks) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності); 17) кількість позичальників у комерційних банках на 1 000 осіб дорослого населення (Borrowers at commercial banks per 1,000 adults) [10] (пряма залежність від конкурентоспроможності). По кожному показнику будується окремий рейтинг країн, потім сумуються рейтинги по всіх показниках і виводиться єдиний рейтинг по межах ринку фінансових послуг.

Щодо показників щільності фінансових посередників (критерій 5) на ринку, то інформація щодо кількості установ фінансових посередників надана МВФ [9; 10], а кількості населення – Світовим банком [5]. У межах нашого дослідження для побудови рейтингу країн щодо щільності фінансових посередників на 1 млн. жителів на ринку необхідно буде просумувати кількість установ комерційних банків, кредитних союзів та фінансових кооперативів, депозитних валютно-фінансових установ, страхових компаній, інших депозитних компаній, депозитних установ, фінансових корпорацій та фінансових посередників [9], розділити її на кількість населення та помножити на 1 млн.

Для розрахунку рейтингу відкритості ринку фінансових послуг (критерій 6) візьмемо показники імпорту фінансових послуг [14; 16; 18] та розділимо їх на обсяг активів фінансових посередників. Останній можна розрахувати як суму частки активів інших фінансових інститутів (other financial institutions assets to GDP (%) [5; 6; 8] та депозитних банків (deposit money bank assets to GDP (%) [6] до ВВП помножене на ВВП [5; 14].

Ємність фінансових послуг (критерій 7) відображається такими показниками: 1) частка активів інших фінансових інститутів до ВВП (other financial institutions assets to GDP (%) [6; 5; 8]; 2) частка активів депозитних банків (deposit money bank assets to GDP (%) до ВВП [6]; 3) частка активів страхових компаній до ВВП (Insurance company assets to GDP (%) [5; 8]; 4) частка активів взаємних фондів до ВВП (Mutual fund assets to GDP (%) [5; 8]; 5) частка активів пенсійних фондів до ВВП (Pension fund assets to GDP (%) [5; 8];

6) частка обсягу факторингових послуг до ВВП (Total factoring volume to GDP (%) [5; 8]; 7) частка загального обсягу торгів фондового ринку до ВВП (Stock market total value traded to GDP (%) [8].

Для оцінки монопольного становища фінансових посередників на ринку фінансових послуг (критерій 8) використовується індекс Лернера (Lerner index) [5; 8], який визначає рівень монопольної влади на банківському ринку, за його зростання погіршується конкурентна поведінка фінансових посередників. Відповідно, у рейтингу країн на першому місці будуть країни з найменшим показником індексу Лернера.

Для оцінки конкуренції на ринку фінансових послуг (критерій 9) на відміну від страхового ринку використовується два показники: h-статистика (H-statistic) [5] (визначає рівень конкуренції на банківському ринку за еластичністю доходів щодо встановлених цін: за значення показника рівному 1 ринок працює в умовах досконалої конкуренції, від 0 до 1 – в умовах монополістичної конкуренції, на рівні 0 і менше – монополії, більше 1 – олігополії) та індекс Буна (Boone indicator) [5] (визначає рівень конкуренції за принципом ефективності прибутку на банківському ринку, за його зростання погіршується конкурентна поведінка фінансових посередників). Для побудови рейтингу конкурентоспроможності по першому показнику буде пряма залежність, а по другому – обернена.

Бар'єри ринку фінансових послуг (критерій 10) оцінюються по таких показниках: 1) індексу обмежень на торгівлю фінансовими послугами (STRI) [12]; 2) загальний індекс обмежень конкуренції в сегменті банківських послуг (Commercial banking services Overall Indicator) [17]; 3) загальний індекс обмежень конкуренції в сегменті страхових послуг (Insurance services Overall Indicator) [17]. Чим більше значення цих індексів, тим більше обмежень, відповідно, залежність від конкурентоспроможності буде обернена.

Оцінка меж капіталізації фінансових посередників (критерій 11) може бути здійснена за такими показниками: 1) обсягу капіталізації ринку фінансових послуг у дол. США [19]; 2) ринковій капіталізації фінансових вітчизняних компаній у відсотках до ВВП (Market capitalization of listed domestic companies (% of GDP) [19]; 3) ринковій капіталізації фінансового сектору у відсотках до ВВП (Market capitalization (% of GDP) [14; 15]; 4) капіталізації фондового ринку (Stock market capitalization

to GDP (%) [5; 8]; 5) частці ринкової капіталізації без урахування топ-10 фінансових компаній до загальної ринкової капіталізації (Market capitalization excluding top 10 companies to total market capitalization (%) [5; 7].

Ринкову концентрацію на ринку фінансових послуг (критерій 12) визначимо за такими доступними показниками, як концентрація активів п'яти найбільших банків (5-bank asset concentration) [5; 8] та банківська концентрація (bank concentration (%) [5; 8; 6].

Кількість фінансових посередників на ринку (критерій 13) можна простежити за такими інституціями: 1) установами комерційних банків; 2) кредитними союзами та фінансових кооперативів; 3) депозитними валютно-

фінансовими установами; 4) страховими компаніями; 5) іншими недепозитними валютними компаніями; 6) іншими депозитними компаніями; 7) депозитними установами; 8) фінансовими корпораціями; 9) фінансовими посередниками [10].

Кількість фінансових посередників, що увійшли та вийшли з ринку фінансових послуг за останні п'ять років (критерій 14), розраховується як сума різниць значень дев'яти видів показників кількостей фінансових установ [10] за 2010–2009, 2011–2010, 2012–2011, 2013–2012, 2014–2013 рр.

Валові доходи фінансових установ (критерій 15) доступні лише у статистичній базі даних [9] у національній валюті і в неоднако-

Таблиця 1

Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг у 2016 р.

Країна	Рейтинг	Рейтингові місця по критеріям																
		1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18																
Гонконг	1	003-019-001-107-028-037-007-100-045-080-001-023-005-007-077-033-011-048																
Сінгапур	2	002-019-001-030-053-022-002-110-038-080-004-032-047-073-077-032-002-028																
Німеччина	3	018-028-049-090-100-047-013-006-036-003-024-002-007-014-070-097-021-030																
ПАР	4	012-059-014-024-142-119-015-032-025-026-003-016-032-032-034-010-031-070																
Малайзія	5	009-028-004-006-105-104-017-111-050-068-006-017-021-041-048-036-010-057																
Австрія	6	047-059-036-053-029-044-023-048-071-010-039-022-019-026-077-078-027-040																
Маврикій	7	034-042-029-028-030-029-038-095-056-028-028-056-049-054-029-052-023-050																
Бельгія	8	036-097-057-004-086-013-016-019-042-005-023-066-034-064-058-089-045-002																
Індія	9	053-042-008-069-069-062-044-029-019-071-014-064-034-020-021-051-003-101																
Франція	10	029-079-029-078-037-080-006-020-067-002-017-043-002-002-054-083-042-113																
Швейцарія	11	010-059-105-049-060-056-020-023-039-056-007-014-051-053-069-034-027-052																
Польща	12	043-019-049-002-092-050-026-081-021-008-037-049-017-049-077-054-013-107																
Фінляндія	13	006-042-066-046-008-042-025-111-004-025-052-003-012-005-063-068-097-123																
Ірландія	14	061-028-008-051-031-003-023-111-117-004-021-066-030-025-001-074-043-106																
США	15	005-002-035-084-094-111-024-069-062-022-002-062-053-039-068-064-006-012																
Нова Зеландія	16	001-001-001-061-059-127-105-111-034-013-030-027-033-024-077-053-035-024																
Швеція	17	014-070-014-076-071-072-011-087-057-007-043-006-029-041-077-023-006-114																
Латвія	18	037-019-049-007-035-017-058-103-017-080-097-034-035-013-009-035-027-166																
Австралія	19	007-005-066-060-050-099-014-111-116-033-011-026-015-027-059-014-014-121																
Бразилія	20	058-097-029-005-125-113-022-009-008-052-027-024-003-015-077-053-036-096																
Данія	20	022-028-020-074-075-100-010-073-051-009-049-023-039-030-051-083-026-086																
Іспанія	20	077-059-029-011-108-076-004-064-106-004-018-029-014-009-071-076-048-046																
Перу	21	030-015-049-023-123-093-055-099-011-066-035-020-042-067-032-005-018-068																
Японія	22	019-079-036-022-104-116-001-086-095-011-008-060-009-008-077-067-014-065																
Естонія	23	023-028-081-008-006-032-034-111-036-047-084-066-031-022-077-041-050-102																
Великобр.	24	016-019-004-038-158-052-012-042-055-002-037-029-084-084-074-073-016-090																
Україна	25	121-019-088-050-065-028-053-003-022-047-082-009-004-004-024-101-019-148																
Ліван	26	078-109-134-015-068-015-039-021-079-043-067-010-038-077-046-046-001-005																
Домінік. Респ.	27	093-097-081-020-042-009-090-034-099-020-101-025-048-032-031-007-033-031																
Чехія	28	024-028-057-047-077-027-030-066-023-016-075-066-031-028-062-054-046-150																
Грузія	29	068-007-020-021-019-089-092-044-081-028-091-066-027-018-020-018-080-132																
Респ. Корея	30	087-042-008-057-048-102-009-111-094-006-009-005-020-048-072-094-021-100																
Литва	31	057-028-047-087-049-036-052-017-033-018-087-015-045-030-066-072-037-160																
Угорщина	32	065-019-081-014-074-061-041-008-017-014-065-066-013-036-077-099-053-146																
Нідерланди	33	031-079-066-035-101-097-003-016-061-001-016-031-072-064-077-058-047-095																

Норвегія	34	008-070-014-058-054-127-046-093-065-060-030-009-023-056-077-027-017-117
Колумбія	35	025-002-014-009-175-060-031-080-024-048-031-050-094-090-030-021-061-112
Китай	36	054-079-134-056-120-115-018-082-063-052-015-042-001-001-077-022-001-026
Росія	37	095-042-066-089-051-074-051-002-046-064-035-063-036-024-008-065-012-144
Чилі	38	021-079-036-017-052-070-005-011-030-021-013-030-089-099-077-011-097-110
Панама	39	015-019-066-042-115-127-066-072-012-019-059-032-112-103-040-034-020-021
Мексика	40	046-005-057-073-146-112-032-111-006-021-029-057-018-012-077-039-097-041
Туреччина	41	064-079-020-010-167-064-026-089-054-012-032-059-043-057-023-026-028-133
Італія	42	117-097-036-001-122-058-008-005-074-015-058-045-010-011-077-095-032-130
Таїланд	43	039-097-036-003-078-118-016-091-069-074-010-054-008-006-077-033-028-157
Болгарія	44	059-028-014-039-072-083-047-022-014-017-080-030-032-035-077-098-074-175
Словаччина	45	035-042-088-081-066-066-043-007-042-053-093-036-057-059-061-052-065-055
Хорватія	46	088-070-029-005-062-041-027-057-055-080-058-001-044-051-077-086-031-141
Румунія	47	055-007-057-045-113-045-054-014-027-038-086-066-034-031-077-078-026-155
Коста-Ріка	48	085-007-166-012-112-039-041-012-002-053-095-014-090-088-026-072-027-069
Португалія	49	107-097-066-013-079-079-021-060-073-015-040-066-016-046-075-096-040-049
Ізраїль	50	026-042-008-031-109-067-044-111-065-058-021-008-118-110-077-040-097-015
Кіпр	51	108-042-025-092-020-006-028-071-009-080-077-066-037-019-076-099-051-152
Гондурас	52	038-007-134-064-097-098-068-028-003-025-101-046-108-109-028-016-085-008
Індонезія	53	049-070-088-027-081-087-073-075-092-043-026-058-006-037-047-008-053-158
Люксембург	54	011-167-122-068-023-001-056-068-090-044-019-066-078-096-077-080-007-010
Молдова	55	115-028-036-062-034-071-088-062-058-080-101-004-024-034-042-060-067-119
Канада	56	004-007-006-117-178-038-126-036-091-042-101-066-044-063-002-077-030-063
Нігерія	56	079-059-020-086-149-014-116-111-020-049-064-041-041-021-036-017-005-163
Монголія	57	125-059-008-026-070-011-074-111-086-023-083-066-063-033-077-106-072-019
Вірменія	58	094-042-049-060-063-077-076-035-018-019-099-048-046-055-077-071-066-120
Македонія	59	052-042-014-025-080-031-068-031-071-080-092-030-079-065-049-075-086-153
Словенія	60	128-126-007-077-044-046-033-004-029-051-047-066-053-045-077-079-078-139
Філіппіни	61	048-109-155-071-126-088-055-055-084-069-012-021-054-050-041-032-009-064
Руанда	62	028-002-088-085-058-127-141-045-026-041-101-066-059-029-017-015-097-128
Греція	63	131-079-047-037-088-126-019-111-007-005-055-030-026-016-055-103-070-159
В'єтнам	63	084-028-122-123-107-069-046-010-031-064-053-002-052-043-033-100-059-138
Мальта	64	040-174-036-040-027-068-035-111-059-080-056-066-070-072-077-042-022-093
Кабо-Верде	65	111-109-163-055-114-127-042-090-015-019-005-039-073-066-043-013-011-075
Гватемала	66	027-015-174-029-147-023-095-111-072-039-101-045-080-087-039-007-050-036
Ботсвана	67	063-070-081-032-036-109-108-111-028-054-060-030-064-068-050-037-093-085
Кенія	68	042-028-115-041-173-059-094-084-044-046-062-059-076-100-019-002-097-042
Гана	69	076-042-066-095-102-127-115-096-046-048-088-041-011-017-006-003-097-124
Киргизстан	70	102-028-036-108-155-024-125-111-045-027-098-030-040-067-077-036-057-039
Шрі-Ланка	71	051-097-049-093-172-012-082-111-066-047-039-047-091-084-025-006-063-083
Сальвадор	72	089-015-155-054-150-049-029-092-043-080-056-044-121-111-053-048-034-011
Чорногорія	73	044-007-036-029-067-075-081-001-100-080-046-066-116-100-077-106-089-122
Кувейт	74	073-109-066-070-570-020-067-108-095-065-054-030-125-109-077-070-008-060
Аргентина	75	132-079-049-019-138-105-097-053-015-029-068-061-074-093-077-001-052-127
Сербія	76	120-059-081-052-116-055-062-040-005-080-074-038-068-078-077-091-082-092
ОАЕ	77	020-097-049-067-157-127-037-106-069-080-038-040-102-107-044-024-097-013
Ямайка	78	032-007-057-072-018-030-093-111-077-080-057-066-121-099-077-052-084-145
Сауд. Аравія	79	041-079-099-018-166-123-046-107-078-071-022-052-082-085-077-019-064-062
Уганда	80	081-042-099-068-089-090-122-065-080-051-061-066-122-104-014-059-048-033
Пакистан	81	099-133-025-071-174-082-099-111-005-073-073-061-036-044-067-012-050-082
Бангладеш	82	090-133-088-034-135-065-083-102-067-072-079-017-025-039-057-041-035-136
Намібія	83	050-059-066-033-111-117-085-111-112-050-085-030-058-105-022-001-094-111
Трин. і Тобаго	84	056-042-036-099-046-127-063-111-082-017-051-066-085-107-052-063-097-104
Замбія	85	062-019-088-109-117-043-104-067-038-027-081-066-061-047-045-082-097-165
Боснія і Герц.	86	113-042-066-044-084-092-079-030-088-080-101-030-059-080-065-092-092-105

Продовження таблиці 1

Макао, Китай	87	141-186-190-126-001-019-073-077-037-080-101-066-088-098-011-025-004-029
Албанія	88	118-042-008-105-055-095-077-033-084-037-101-066-062-069-077-069-093-162
Марокко	89	070-109-105-120-136-108-040-063-066-031-033-037-086-102-077-073-097-001
Камерун	90	098-126-134-101-129-078-091-061-022-024-101-066-057-042-005-057-038-131
Казахстан	91	091-070-025-113-141-091-086-078-100-043-063-012-071-071-027-049-068-173
Катар	91	013-133-122-103-064-127-050-104-097-077-020-007-123-102-077-038-097-018
Непал	92	072-133-057-080-165-127-065-049-032-045-069-065-056-059-077-034-097-091
Болівія	93	104-126-144-043-121-085-071-054-016-040-078-035-067-079-077-051-081-103
Єгипет	94	119-079-122-059-180-121-057-050-010-067-041-028-118-111-077-048-054-044
Азербайджан	95	114-109-036-048-106-103-110-038-053-080-101-066-050-055-077-106-039-097
Ісландія	96	067-059-020-143-038-120-036-111-044-068-071-066-101-082-077-047-069-172
Уругвай	97	069-059-122-050-099-094-082-052-088-070-100-011-104-089-035-045-061-168
Камбоджа	98	066-015-111-112-118-026-061-111-060-080-101-066-133-112-077-106-058-009
Парагвай	99	080-079-144-119-132-051-089-043-049-043-097-055-106-105-077-004-079-072
Еквадор	100	092-097-115-036-162-040-113-037-068-022-089-051-106-060-077-046-071-171
Білорусія	101	141-109-057-121-159-021-087-039-001-075-101-030-126-091-077-034-025-164
Бер. Сл. Кіст.	102	060-133-155-147-139-010-104-011-038-032-044-066-115-098-077-106-076-058
Свазіленд	103	082-070-134-116-085-081-117-111-031-080-089-066-131-110-038-009-090-032
Бутан	104	086-079-115-098-045-127-080-111-076-080-101-066-123-089-003-096-096-003
Танзанія	105	101-152-122-114-091-106-124-026-045-044-094-066-110-094-100-045-029-116
Косово	106	141-028-057-079-087-127-099-111-115-080-101-030-094-085-077-005-097-088
Оман	107	045-126-134-134-073-127-066-111-083-061-034-019-098-092-077-062-097-066
Фіджі	108	141-079-111-131-011-107-045-111-123-080-082-066-044-052-037-055-056-176
Гайана	109	083-167-099-148-056-034-074-111-092-080-070-066-101-089-077-043-097-025
Таджикистан	110	110-109-029-146-183-035-119-111-041-080-101-066-057-061-004-064-088-109
Лесото	111	127-152-099-128-096-054-118-111-109-017-101-066-930-065-013-049-096-051
Сенегал	112	075-133-155-129-124-063-103-058-052-034-101-066-114-093-077-106-062-002
Вануату	113	141-028-134-118-033-018-070-111-108-080-101-066-103-094-077-106-087-084
Сейшел. О-ви	114	106-109-105-083-025-127-079-111-048-080-101-066-121-099-064-050-097-094
Зімбабве	115	124-079-081-097-098-127-141-111-053-076-045-066-022-003-077-102-097-169
Узбекистан	116	141-042-088-075-151-127-141-111-035-048-096-066-048-029-077-065-097-143
Бахрейн	117	033-109-111-110-183-127-042-101-113-076-036-013-140-116-077-056-097-054
Беліз	118	141-162-122-045-039-122-084-041-096-080-101-066-113-095-077-106-049-061
Йорданія	119	071-185-163-088-145-127-048-083-051-052-025-066-125-112-077-093-097-006
Самоа	119	141-152-057-106-032-053-071-111-123-080-101-066-117-097-077-106-097-027
Алжир	120	135-174-174-094-170-110-095-105-080-059-101-066-087-086-016-041-015-007
Тайвань, Кит.	121	017-059-025-119-183-127-095-111-114-080-066-053-140-116-077-085-097-053
Багамські О-ви	122	141-133-111-104-026-127-060-025-110-080-101-033-090-074-077-105-097-125
Бруней	123	141-079-134-065-014-125-103-111-123-080-101-066-077-062-056-081-097-108
Малаві	124	100-152-115-111-090-127-129-111-061-058-076-030-102-090-077-030-097-081
Бурунді	125	140-174-115-140-128-057-120-046-091-062-101-066-095-070-018-083-097-038
Туніс	126	122-126-105-100-119-096-049-094-071-057-072-066-092-096-077-106-060-156
Судан	127	141-167-166-160-164-016-135-088-014-080-101-066-060-038-077-106-075-023
Венесуела	127	129-109-178-016-171-127-141-085-015-045-090-058-100-085-077-028-097-126
Мозамбік	128	126-152-099-141-103-084-095-111-083-036-101-066-028-010-077-106-096-169
С.-Кітс і Невіс	129	141-152-088-142-010-127-061-111-119-080-048-066-112-097-077-084-097-071
Д. Респ. Конго	130	141-133-174-137-168-005-138-027-098-063-101-066-065-034-077-106-083-076
Бенін	131	103-133-150-138-131-114-109-051-070-080-101-066-104-083-077-106-037-047
Нікарагуа	132	112-097-150-095-137-086-101-111-089-030-101-066-101-103-077-061-097-099
Малі	133	105-133-166-159-143-048-114-024-093-035-101-066-119-112-077-106-071-043
Барбадос	134	141-126-166-163-041-127-139-111-043-080-042-066-121-106-077-064-041-079
Ірак	135	141-181-115-139-163-002-130-111-088-080-101-066-066-058-077-106-097-017
Домініка	136	141-133-066-162-017-127-078-111-123-080-101-066-108-095-077-075-097-089
Гамбія	137	096-162-163-169-009-127-100-018-085-080-101-066-075-075-077-106-097-142
Буркіна-Фасо	138	141-133-144-144-160-004-111-079-076-080-101-066-121-095-077-106-024-098

Ангола	139	141-181-066-082-156-127-141-076-085-080-101-066-094-040-077-106-097-045
П.-Нова Гвінея	140	141-167-099-171-130-033-085-111-123-080-050-066-093-086-077-031-091-137
Афганістан	141	141-097-189-132-176-008-140-070-116-080-101-066-123-103-012-087-073-059
Гренада	142	141-133-122-154-015-127-068-111-105-080-101-066-108-102-077-101-097-080
Сектор Газу	143	142-186-190-079-134-127-078-111-075-080-091-066-111-095-077-020-097-034
Мальдіви	144	141-126-134-102-082-127-075-111-123-080-101-066-127-100-015-061-097-129
Суринам	145	141-174-166-168-040-073-106-111-102-080-101-066-096-097-077-106-091-004
Сьєрра-Леоне	146	123-152-088-155-183-025-136-047-013-080-101-066-114-105-077-106-089-149
Соломон. О-ви	147	141-079-105-150-043-127-098-111-123-080-101-066-120-091-060-062-077-176
Іран	148	134-097-150-066-177-124-069-111-123-078-043-066-105-090-077-106-025-176
Нігер	149	141-133-166-170-153-101-127-056-084-080-101-066-106-072-077-106-044-035
Мікронезія	150	141-070-185-158-007-127-120-111-123-080-101-066-138-115-077-081-097-022
Сент-Люсія	151	141-152-066-161-021-127-059-111-122-080-101-066-081-104-077-106-097-151
Сан-Марино	152	141-181-122-063-012-127-141-111-106-080-101-066-118-066-073-104-097-126
Антиг. і Барб.	153	141-152-066-145-016-127-064-111-123-080-101-066-089-103-077-106-097-176
Лаос	153	074-070-178-136-083-127-141-111-087-080-101-066-095-076-077-106-097-135
Мадагаскар	154	133-167-105-131-169-127-128-013-104-056-101-066-099-090-077-106-097-073
Екват. Гвінея	155	141-109-144-151-003-127-134-111-123-080-101-066-136-114-077-106-097-033
Аруба	156	141-186-190-149-004-127-072-111-123-080-101-066-109-099-077-106-097-020
Того	156	141-133-155-153-133-127-096-015-113-080-101-066-092-081-077-106-035-154
Ефіопія	157	116-167-166-127-182-127-141-098-035-079-101-018-109-103-077-029-097-115
Сент-Вінс. і Г.	158	141-152-066-164-013-127-080-111-123-080-101-066-108-104-077-106-097-176
Мавританія	159	139-162-134-115-140-127-141-097-102-080-101-066-107-090-077-106-097-014
М'янма	160	138-174-184-096-154-127-141-111-118-080-101-030-055-023-077-044-097-174
Тонга	161	141-042-115-157-183-007-102-111-123-080-101-066-135-113-077-106-091-176
Гаїті	162	136-174-187-130-181-127-121-111-047-080-101-066-069-097-077-090-097-037
Габон	163	097-109-155-091-183-127-123-111-062-080-101-066-133-113-077-092-097-118
Ліберія	164	109-109-182-165-076-127-141-111-123-080-101-066-062-040-077-106-097-170
Сирія	165	141-167-088-124-183-127-141-109-111-080-101-066-098-096-077-066-097-087
Ємен	166	141-185-122-135-161-127-141-111-120-055-101-066-107-100-077-106-097-016
Джібуті	167	141-181-174-155-110-127-107-111-040-080-101-066-129-107-077-106-097-074
Палау	168	141-079-182-118-024-127-141-111-123-080-101-066-134-109-077-106-097-176
Гвінея	169	137-133-166-136-144-127-141-111-064-080-101-066-097-070-077-106-097-140
Лівія	170	141-185-188-176-093-127-141-111-103-080-101-066-111-101-077-106-097-002
ЦАР	171	141-133-150-177-183-127-141-111-042-080-101-066-137-115-077-106-097-056
Респ. Конго	172	141-109-150-133-183-127-131-111-123-080-101-066-133-112-007-088-097-161
Комор. О-ви	173	141-109-144-173-095-127-116-111-123-080-101-066-130-104-077-106-097-176
Кірібаті	174	141-162-122-174-022-127-141-111-123-080-101-066-139-115-077-106-097-176
Маршал. О-ви	175	141-079-178-172-061-127-141-111-123-080-101-066-138-115-077-106-097-176
С.-Томе і Прін.	176	141-185-185-122-047-127-112-111-123-080-101-066-129-106-077-106-097-176
Ангілья	177	141-186-190-179-002-127-141-111-123-080-101-066-083-108-077-106-097-176
Чад	177	130-133-155-152-179-127-137-111-121-080-101-066-133-112-077-106-097-077
Бермуд. О-ви	178	141-186-190-179-183-127-141-111-101-080-063-066-140-116-077-074-055-067
Кайман. О-ви	179	141-186-190-179-183-127-141-074-048-080-100-066-140-116-077-106-097-078
Монсеррат	180	141-186-190-179-005-127-141-111-123-080-101-066-125-102-077-106-097-176
Східн. Тимор	181	141-162-081-166-148-127-132-111-123-080-101-066-132-109-077-106-096-176
Кюрасао	182	141-186-190-179-183-127-141-059-036-080-101-066-140-116-077-096-086-134
Гвінея-Бісау	183	141-133-155-178-127-127-133-111-123-080-101-066-128-113-077-106-097-147
Півден. Судан	184	141-174-181-175-152-127-139-111-123-080-101-066-124-100-077-106-097-176
Еритрея	185	141-185-122-179-183-127-141-111-123-080-101-066-140-116-077-106-097-176
Пуерто-Ріко	186	142-186-190-125-183-127-141-111-123-080-101-066-140-116-077-106-097-176
Туркменістан	187	141-186-190-167-183-127-141-111-107-080-101-066-140-116-077-106-097-167
Сомалі	188	141-186-190-156-183-127-141-111-123-080-101-066-140-116-077-106-097-176
Тувалу	189	141-186-190-179-183-127-141-111-123-080-101-066-140-116-077-106-086-176

Джерело: складено автором на основі [3–20]

вому часовому просторі, тому для побудови рейтингу ринкового зростання за рахунок збільшення валового доходу фінансових посередників буде використане середнє арифметичне щорічних приростів валового доходу з 2010 по 2014 р.

Коефіцієнт прибутковості власного капіталу фінансових посередників (критерій 16) відображається в показниках рентабельності банківського капіталу (BANK ROE) [5; 6] та рентабельності фінансового сектору (Return on Equity) [9].

Рейтинг розвитку ринку фінансових послуг (критерій 17) можна побудувати, по-перше, за абсолютним значенням обсягу експорту фінансових послуг у 2015 р. та, по-друге, у відсотках приросту обсягу експорту фінансових послуг у 2015 р. порівняно з 2005 р. [14; 20].

І останнім специфічним показником, який може вплинути на конкурентоспроможність країни на світовому ринку фінансових послуг, є показник фінансового здоров'я банківської галузі (Bank Z-score) (критерій 18) [5–7].

Принципами побудови рейтингової оцінки країн на світовому ринку фінансових послуг є такі: по-перше, рейтингова оцінка будується за кожним окремим критерієм; по-друге, якщо в критерії є кілька показників, то рейтинг будується за кожним показником, потім додаються всі рейтингові позиції країни і надається єдиний рейтинг (найменшому значенню доданого рейтингу надається перша позиція в єдиному рейтингу за певним кри-

терієм). Такий самий принцип використовується і для побудови фінального рейтингу конкурентоспроможності країни на світовому ринку фінансових послуг як сума рейтингових позицій за кожним критерієм). По-третє, за збігу значень показників рейтингова позиція по країнах також збігається. По-четверте, для країн із невідомим значенням показника надається остання рейтингова позиція, наступна за рейтингом по останньому відомому показнику. По-п'яте, беруться значення за 2014 р. або останній відомий рік, проте не пізніше 2012 р.

Результатом оцінки вищенаведених показників є побудова такого світового рейтингу конкурентоспроможності країн на ринку фінансових послуг (табл. 1).

Висновки з цього дослідження. У результаті оцінки 199 країн та державних утворень за 64 показниками ринку фінансових послуг за 18 критеріями був побудований рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому ринку фінансових послуг у 2016 р. Топ-10 місць зайняли Гонконг, Сінгапур, Німеччина, ПАР, Малайзія, Австрія, Маврикій, Бельгія, Індія та Франція. Україна посіла 25-е місце, що було забезпечене завдяки лідируючим позиціям за критеріями монопольної влади, концентрації, кількості фінансових посередників та кількості фінансових посередників, що увійшли та вийшли з ринку фінансових послуг за останні п'ять років, відповідно 3-тє, 9-е, 4-е та 4-е місця.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Шірінян Л. Конкурентоспроможність страхового ринку України в сучасних умовах / Л. Шірінян, А. Шірінян // Економіка України. – 2011. – № 7. – С. 37–48 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/16578/1/13.pdf>.
2. Войнова Є.І. Рейтинг конкурентоспроможності країн на світовому ринку страхування у 2015 році / Є.І. Войнова // Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка». – 2016. – Т. 21. Вип. 4. – С. 20–26.
3. The Global Competitiveness Report 2015–2016 / Klaus Schwab. – WEF, 2016. – 403 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www3.weforum.org/docs/gcr/20152016/Global_Competitiveness_Report_2015-2016.pdf.
4. Doing Business 2016 : Measuring Regulatory Quality and Efficiency // The World Bank. – 2016. – 348 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://russian.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing%20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf>.
5. Global Financial Development Database // The World Bank. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/global-financial-development-database>.
6. Beck T. Financial Development and Structure dataset (last updated June 2016) / Thorsten Beck, Asli Demirgüç-Kunt, Ross Levine // The World Bank. – June, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.worldbank.org/en/publication/gfdr/data/financial-structure-database>.
7. Global Financial Development Report 2015/2016 : Long-term Finance // The World Bank Group. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://documents.worldbank.org/curated/en/955811467986333727/pdf/99100-PUB-REVISED-Box393195B-OUO-9-until-9-14-15.pdf>.
8. Global Financial Development / The World Bank, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://databank.worldbank.org/data/reports.aspx?source=global-financial-development>.

9. Financial Soundness Indicators // IMF. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.imf.org/?sk=9F855EAE-C765-405E-9C9A-A9DC2C1FEE47&ss=1411569045760>.
10. Financial Access Survey // IMF. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.imf.org/?sk=E5DCAB7E-A5CA-4892-A6EA-598B5463A34C>.
11. Global Findex // The World Bank. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://datatopics.worldbank.org/financialinclusion/country/afghanistan>.
12. Services Trade Restrictions Database // The World Bank. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/data-catalog/services-trade-restrictions>.
13. Enterprise Surveys // World Bank Group. – 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.enterprisesurveys.org/Custom-Query>.
14. Services Profiles / WTO, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/res_e/publications_e/serv_profiles14_e.htm.
15. I-TIP Services Statistics Module / WTO, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://i-tip.wto.org/services/\(S\(5jzh0dwk3eun2nz3kan3douu\)\)/default.aspx](http://i-tip.wto.org/services/(S(5jzh0dwk3eun2nz3kan3douu))/default.aspx).
16. Financial services : OECD Statistics on International Trade in Services, Volume 2015 Issue 1: Detailed Tables by Service Category // Keepeek, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/trade/oecd-statistics-on-international-trade-in-services-volume-2015-issue-1/financial-services_sits-v2015-1-table12-en#page1.
17. Rouzet D. Services Trade Restrictiveness Index (STRI) : Financial Services / D. Rouzet and others. – OECD, 2014. – 52 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.oecd-ilibrary.org/docserver/download/5jxt4nhssd30.pdf?expires=1471932055&id=id&accname=guest&checksum=2F5A6E94A6D2E471F3CFAF0AF9A472CA>.
18. EUROSTAT / EUROSTAT, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://ec.europa.eu/eurostat/data/database>.
19. World development indicators / The World Bank, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://data.worldbank.org/data-catalog/world-development-indicators>.
20. International Trade and Market Access Data / WTO, 2016 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/statis_bis_e.htm?solution=WTO&path=/Dashboards/MAPS&file=Map.wcdf&bookmarkState={%22impl%22:%22client%22,%22params%22:{%22langParam%22:%22en%22}}.